

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-68-215>

УДК 339.97: 338.242.2

МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД ДО КОМПЛЕКСНОЇ ОЦІНКИ ТА АНАЛІЗУ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ КРАЇН У КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ

METHODOLOGICAL APPROACH TO A COMPREHENSIVE ASSESSMENT AND ANALYSIS OF THE COMPETITIVENESS OF COUNTRIES IN THE CONTEXT OF GLOBAL CHALLENGES

Ковбатюк Марина Володимирівна

кандидат економічних наук, професор,
Державний університет інфраструктури та технологій
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1149-6537>

Шкляр Вікторія Вікторівна

кандидат економічних наук, доцент,
Державний університет інфраструктури та технологій
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2651-0319>

Стрілок Іванна Іванівна

кандидат економічних наук, доцент,
Державний університет інфраструктури та технологій
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4689-2839>

Kovbatiuk Maryna, Shkliar Viktoriia, Strilok Ivanna
State University of Infrastructure and Technologies

У статті запропоновано методичний підхід до комплексної оцінки та аналізу рівня конкурентоспроможності країни, який передбачає проходження послідовних етапів у межах двох блоків – оцінки та аналізу. Він дозволяє системно та комплексно оцінити та проаналізувати рівень конкурентоспроможності країни, базуючись на існуючих міжнародних рейтингах, а також спрямований на адаптацію країн до глобальних викликів і створення ефективних стратегій, які сприятимуть сталому економічному зростанню, соціальній стабільності та екологічній стійкості країни. Сформовано систему індикаторів на базі десяти міжнародних рейтингів та індексів конкурентоспроможності. Обґрунтовано необхідність приведення до єдиної шкали виміру складових системи індикаторів, яка дозволяє країні порівнювати свої позиції з різними базами порівняння (іншою країною чи країнами, інтеграційним об'єднанням чи регіоном в які входить країна, середньосвітовим значенням). Проведена апробація запропонованого методичного підходу.

Ключові слова: методичний підхід, оцінка, аналіз, рейтинг, міжнародний економічний аналіз, конкурентоспроможність країни, глобальні виклики.

The large number of existing ratings and the diversity of methods for assessing the competitiveness of countries make it difficult to choose a rating for strategic management decisions, which should be used to compare results and determine the country's generalized position in the global context. Without a unified approach to the assessment, there is a risk of erroneous analytical conclusions, which can lead to inefficient use of resources and the formation of an incorrect development strategy. Therefore, the article proposes a methodological approach to the comprehensive assessment and analysis of the country's competitiveness, which involves the passage of successive stages within two blocks – assessment and analysis. It allows for a systematic and comprehensive assessment and analysis of the country's competitiveness based on existing international rankings, and is aimed at adapting countries to global challenges and creating effective strategies that will promote sustainable economic growth, social stability and environmental sustainability of the country. A system of indicators of the country's competitiveness has been formed, which includes ratings or indices that are relevant to the global challenges of today, namely the World Competitiveness Ranking, the World Digital Competitiveness Ranking, the Business Readiness Ranking, the

Global Talent Competitiveness Index, the Global Innovation Index, the Corruption Perceptions Index, the Business Confidence Index, the Global Sustainable Competitiveness Index, the Index of Economic Freedom, and the Democracy Index. The proposed system of indicators provides for the harmonization of all its components to a single scale and allows a country to compare its position with different comparison bases (another country or countries, an integration association or region of which the country is a part, the global average). The results of the indicators brought to a single scale of measurement are displayed in the form of a competitiveness radar, demonstrating the strengths and weaknesses of the economy, which contributes to the adoption of sound strategic decisions to improve the country's competitive position.

Keywords: methodological approach, assessment, analysis, rating, international economic analysis, country competitiveness, global challenges.

Постановка проблеми. Оцінка та аналіз конкурентоспроможності країни в сучасних умовах є надзвичайно актуальними через вплив глобальних викликів, що формують нову структуру світової економіки. У світі відбувається інтенсифікація змагань між країнами за інвестиції, ресурси, таланти, технології тощо. Це зумовлює необхідність об'єктивного аналізу конкурентних переваг країни для формування ефективних стратегій розвитку. Країни стикаються з новими загрозами, такими як кліматичні зміни, пандемії, економічна нестабільність, геополітична напруженість, цифрова трансформація та технологічна революція, що вимагають адаптації традиційних підходів до оцінки їх конкурентоспроможності.

Сьогодні оцінка конкурентоспроможності країн охоплює величезний масив даних, які ґрунтовно описуються в різних міжнародних рейтингах. Проте складності викликає процес обрання конкретного рейтингу, на базі якого буде формуватися напрям розвитку країни та реалізації її конкурентного потенціалу. Крім того, існуючі рейтинги використовують різні джерела даних, методики для оцінки конкурентоспроможності країни, групи показників та кількість критеріїв оцінки. Тому розробка інструментарію комплексної оцінки та аналізу конкурентоспроможності країни, що базується на існуючих міжнародних рейтингах, дозволить враховувати сучасні виклики та тенденції глобального розвитку, що сприятиме підвищенню точності оцінки національних конкурентних переваг, оптимізації стратегій економічного зростання та забезпеченню стійкого розвитку в умовах динамічних змін.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Аналіз літературних джерел вітчизняних та зарубіжних авторів [1; 2; 3; 13; 14; 15 та інших] з даної тематики свідчить про ґрунтовну теоретико-методичну базу у розрізі різних аспектів конкурентоспроможності на різних рівнях управління. Проте, питання теоретично-прикладного характеру у сфері методичного інструментарію конкурентоспроможності кра-

їни недостатньо висвітлені в наукових працях та потребують розширення. У більшій мірі праці авторів щодо розробки чи удосконалення інструментарію оцінки конкурентоспроможності проводяться на рівні підприємств, рідше на рівні галузей чи регіонів, а на рівні країн – це питання обмежується використанням окремих міжнародних рейтингів [4; 5; 6; 7; 8; 9; 10; 11; 12; 16], що підтверджує необхідність розробки комплексного методичного підходу.

Метою статті є формування методичного підходу комплексної оцінки та аналізу конкурентоспроможності країни в умовах глобальних викликів та його апробація.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасному глобальному середовищі національні економіки інтегровані у міжнародні фінансові, торговельні та виробничі ланцюги. Будь-які глобальні зміни – зростання цін на енергоносії, коливання валютних курсів чи зміни у попиті на глобальних ринках – безпосередньо впливають на економіки країн. Крім того, глобальні виклики є визначальними факторами для розвитку будь-яких країн. Стрімкий розвиток цифрових технологій змінює структуру глобальної економіки, створює нові можливості та виклики для бізнесу. Геополітична нестабільність, яка супроводжується конфліктами і торговельними війнами, впливає на економічну стійкість країн. Конкурентоспроможність країни залежить від її здатності інтегруватися у глобальні ланцюги створення доданої вартості, залучати іноземні інвестиції та розвивати експортноорієнтовані сектори.

Значна кількість існуючих рейтингів та різні методи оцінки конкурентоспроможності країн ускладнює вибір рейтингу для прийняття стратегічних управлінських рішень, за яким варто здійснювати порівняння результатів і визначати узагальнену позицію країни в глобальному контексті. Без єдиного підходу до оцінки виникає ризик помилкових аналітичних висновків, що може призвести до нее-

фективного використання ресурсів та формування некоректної стратегії розвитку.

Комплексний підхід сприятиме виявленню ключових проблем і потенційних переваг, дозволить порівнювати країни чи регіони у динаміці, тобто простежувати зміни в рейтингах у часі, незалежно від змін у методиках окремих рейтингів і оптимізувати стратегії розвитку, оскільки узагальнені дані можуть стати основою для формування ефективної політики, орієнтованої на довгострокове підвищення конкурентоспроможності.

Для вирішення даної проблеми авторами запропонований методичний підхід до комп-

лексної оцінки та аналізу рівня конкурентоспроможності країни в умовах глобальних викликів, який передбачає проходження послідовних етапів у межах двох блоків – оцінки та аналізу. Він дозволяє системно та комплексно оцінити та проаналізувати рівень конкурентоспроможності країни, базуючись на існуючих міжнародних рейтингах, а також спрямований на адаптацію країн до глобальних викликів і створення ефективних стратегій, які сприятимуть сталому економічному зростанню, соціальній стабільності та екологічній стійкості країни. Блок-схема запропонованого методичного підходу наведена на рисунку 1.

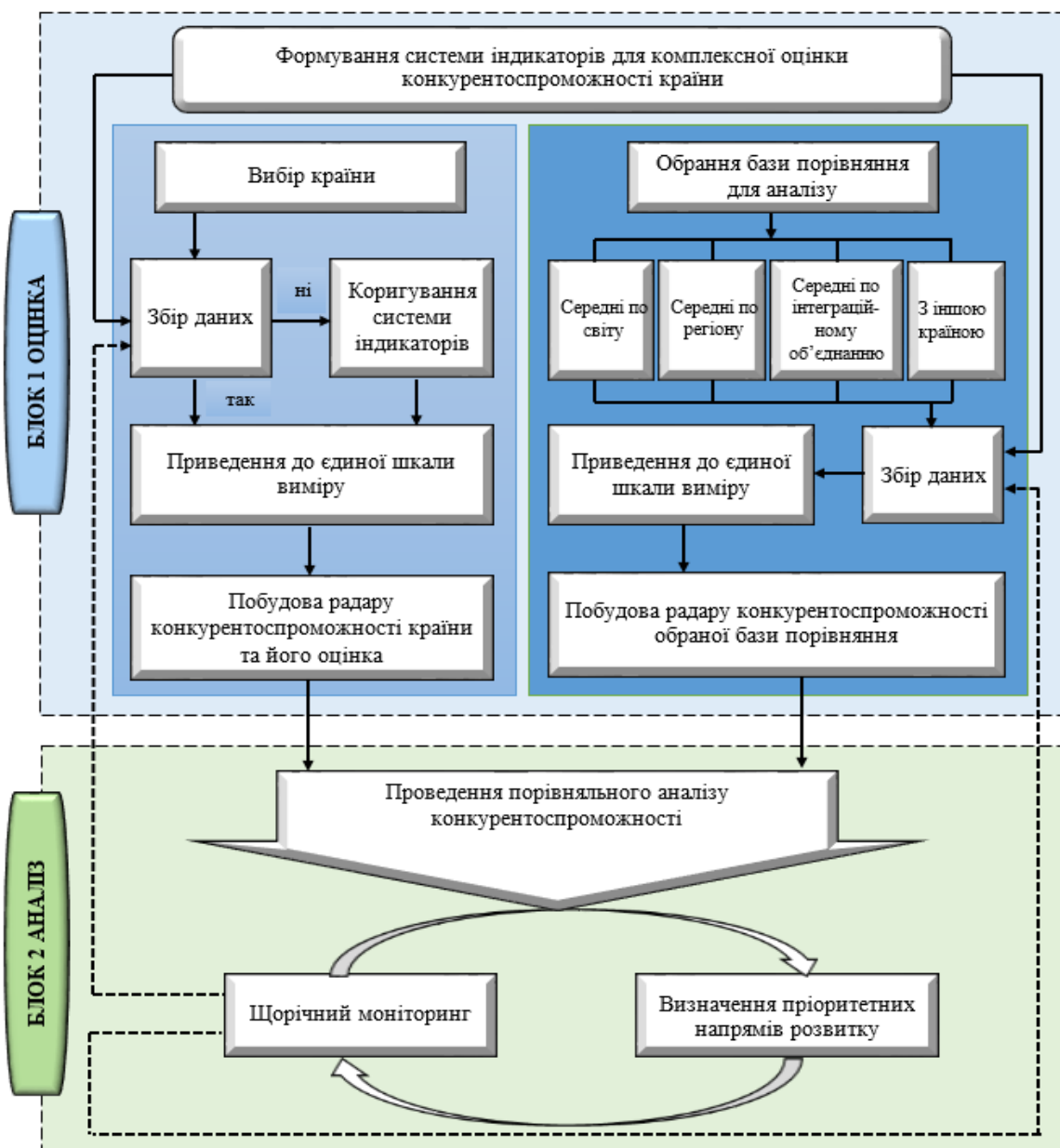

Рис. 1. Блок-схема методичного підходу до комплексної оцінки та аналізу конкурентоспроможності країни

Джерело: розроблено авторами

Важливим етапом методичного підходу є формування системи індикаторів для проведення комплексної оцінки конкурентоспроможності, які максимально відобразатимуть глобальні виклики сьогодення. Запропонована система індикаторів складається з десяти міжнародних рейтингів та індексів й інтегрує економічні, соціальні, технологічні, екологічні та інституційні аспекти, які диктуються глобальними умовами сьогодення (табл. 1).

Більшість обраних міжнародних рейтингів базуються на підходах та враховують, більшою чи меншою мірою, глобальні виклики. Використання цих рейтингів, як основи для побудови системи індикаторів, дозволяє країні порівнювати свої позиції у глобальному контексті, що є критично важливим для прийняття стратегічних рішень. За потреби дана система може бути розширена в залежності від розставлення пріоритетів, мети та вимог дослідження.

Оцінка конкурентоспроможності проводиться за даними певної країни, а також, для поглиблення аналізу, обирається і оцінюється база порівняння. Базою порівняння

може бути інша країна, країна-лідер у регіоні або світі, середнє значення по інтеграційному об'єднанню країн, в яке входить досліджувана країна, середнє значення по регіону розташування країни чи середньосвітові значення індикаторів. За потреби можна обрати декілька баз порівняння для надання більшої ґрунтовності аналітичним висновкам та позиціям.

Кількість індикаторів для проведення оцінки та аналізу може змінюватись в залежності від присутності країни в тому чи іншому рейтингу. Враховуючи, що шкала виміру індикатору може відрізнитися, здійснюється приведення індикаторів до єдиної шкали виміру та на основі отриманих даних будується радар конкурентоспроможності країни і обраної бази порівняння.

Єдиною шкалою виміру індикаторів автoрами обрано шкалу оцінювання від 0 до 100, оскільки вона переважає у більшості розглянутих рейтингів. Приведення до єдиної шкали виміру потребують лише Рейтинг готовності бізнесу, Індекс ділової впевненості та Індекс демократії.

Таблиця 1

**Система індикаторів оцінки конкурентоспроможності країн
на базі міжнародних рейтингів**

Назва індикатору (індексу/рейтингу)	Шкала оцінювання індикатору	Кількість країн
Світовий рейтинг конкурентоспроможності (World Competitiveness Rankings)	Від 0 до 100	67 країн
Світовий рейтинг цифрової конкурентоспроможності (World Digital Competitiveness Ranking)	Від 0 до 100	67 країн
Рейтинг готовності бізнесу (Business Ready) (трансформований у 2021 р. з Doing Business).	Від 0 до 100	50 країн
Глобальний індекс конкурентоспроможності талантів (Global Talent Competitiveness Index)	Від 0 до 100	134 країни
Глобальний інноваційний індекс (Global Innovation Index)	Від 0 до 100	133 країни
Індекс сприйняття корупції (Corruption Perceptions Index)	Від 0 до 100	180 країн
Індекс ділової впевненості (Business confidence index)	< 100 <	38 країн, а також G7, G20, OECD, EU
Глобальний індекс сталої конкурентоспроможності (Global Sustainable Competitiveness Index)	Від 0 до 100	135 країн
Індекс економічної свободи (Index of economic freedom)	Від 0 до 100	184 країни
Індекс демократії (Democracy index)	Від 0 до 10	167 країн

Джерело: сформовано авторами за [4; 5; 6; 7; 8; 9; 10; 11; 12; 16]

Особливістю рейтингу готовності бізнесу є здійснення оцінки кожної групи показників у межах трьох компонентів за шкалою від 0 до 100. Тому найбільш доцільним є визначення середнього арифметичного значення за даними компонентами, що дозволить уніфікувати шкалу виміру.

Результат Індексу ділової впевненості трактується таким чином – значення індексу вище 100 свідчать про підвищену впевненість у найближчих майбутніх результатах діяльності, а значення нижче 100 вказують на песимізм щодо майбутніх результатів. Моніторинг результатів даного індексу за різними країнами і їх об'єднаннями свідчить про незначне перевищення значення за 100 балів, тому вважаємо доцільним вважати, що значення Індексу ділової впевненості, яке дорівнює або більше 100 відображається у єдиній шкалі виміру як 100 балів. Значення, які нижче 100 відображаються без змін. При цьому важливим є звернення уваги на правильне трактування даного індикатора під час здійснення аналізу та формування висновків.

Щодо Індексу демократії, то його значення достатньо помножити на 10, щоб результати були співставні з іншими індексами у системі.

Приведення системи індикаторів до єдиної шкали виміру наведено у таблиці 2.

Отримані індикатори є основою для побудови радару конкурентоспроможності країн,

площа якого наочно показує рівень конкурентоспроможності в різних напрямках і сферах діяльності країни. Чим ближче до максимальних значень знаходяться рівні визначених індикаторів, тим вища конкурентоспроможність країни на момент здійснення оцінки. На цьому закінчується реалізація блоку «Оцінка».

У блоці «Аналіз» проводиться порівняльний аналіз конкурентоспроможності країни з обраною базою порівняння. За результатами аналізу ідентифікуються сильні і слабкі сторони країни, визначаються сфери, що потребують покращення, та пріоритетні напрями розвитку, що супроводжуються розробкою конкретних заходів щодо підсилення слабких сторін, а також розробляються стратегічні рекомендації та формується політика адаптації до глобальних викликів.

Важливим елементом методичного підходу, який забезпечує його дієвість, є здійснення моніторингу динаміки прогресу країни у міжнародних рейтингах, який передбачає регулярне оновлення даних та оцінок, відстеження прогресу країни, визначення позиції в глобальному контексті, і як результат, корегування розроблених заходів щодо підвищення конкурентоспроможності країни.

Отже, розроблений методичний підхід підвищує якість міжнародного економічного аналізу, забезпечує об'єктивність оцінок, ефективно управління ресурсами та інвестиціями

Таблиця 2

Приведення до єдиної шкали виміру системи індикаторів оцінки конкурентоспроможності країн

Назва індикатору	Шкала оцінювання індексу чи рейтингу	Приведення до єдиної шкали виміру
Світовий рейтинг конкурентоспроможності	Від 0 до 100	не потребує
Світовий рейтинг цифрової конкурентоспроможності	Від 0 до 100	не потребує
Рейтинг готовності бізнесу	Від 0 до 100	середнє арифметичне трьох компонентів рейтингу
Глобальний індекс конкурентоспроможності талантів	Від 0 до 100	не потребує
Глобальний інноваційний індекс	Від 0 до 100	не потребує
Індекс сприйняття корупції	Від 0 до 100	не потребує
Індекс ділової впевненості	< 100 <	≤100
Глобальний індекс сталої конкурентоспроможності	Від 0 до 100	не потребує
Індекс економічної свободи	Від 0 до 100	не потребує
Індекс демократії	Від 0 до 10	I демократії *10

Джерело: сформовано за [4; 5; 6; 7; 8; 9; 10; 11; 12; 16] та доповнено авторами

і розробку ефективних стратегій на міжнародному рівні. Його використання сприятиме більшій інтеграції країн у глобальні економічні процеси, дозволить ефективно використовувати ресурси та зміцнювати позиції у глобальній конкуренції.

Апробацію запропонованого методичного підходу доцільно здійснити на країнах, що є представниками найбільш вагомих світових регіонів, а саме Північної Америки (США), Західної Європи (Франція) та Східної Азії (Японія).

Під час збору інформації у відповідності до системи індикаторів було виявлено відсутність необхідної кількості даних за Рейтингом готовності бізнесу, тому відбулося коригування системи індикаторів шляхом виключення цього рейтингу з процесу оцінювання. Базою порівняння для кожної з досліджуваних країн обрано середнє значення по відповідному їй регіону, яке було розраховане за допомогою середньоарифметичного значення.

Представником регіону Північної Америки для оцінки конкурентоспроможності було обрано США. У Північній Америці окрім США до основних економічно значущих країн належать Канада та Мексика. Економічні масштаби та рівень розвитку США значно перевищують показники інших країн регіону, що робить їх

найкращим представником для оцінки на глобальному рівні. Тому варто перевірити за допомогою розробленого методичного підходу чи дійсно США має високий рівень конкурентоспроможності, що забезпечується економічною силою, технологічним лідерством та стабільністю інституцій. У таблиці 3 наведена оцінка за системою індикаторів США та Північної Америки, які приведені до єдиної шкали вимірювання.

За отриманими даними будуємо радар конкурентоспроможності Сполучених Штатів Америки (рис. 2). Як бачимо, підтверджується лідерська позиція США серед Північноамериканського регіону по всім індикаторам окрім Глобального індексу сталої конкурентоспроможності. Це може вказувати на більш збалансований розвиток інших країн регіону в контексті сталості. Взагалі за даним індикатором США має не найкращий результат у порівнянні з максимально можливим значенням. Найбільш суттєва перевага відображається у світовому рейтингу цифрової конкурентоспроможності (+17,75 пунктів) та індексі демократії (+17,67 пунктів), що свідчить про високий рівень розвитку цифрових технологій і демократичних інститутів. Більш слабкі позиції США у Індексі ділової впевненості порівняно із середнім значенням регіону, що може пояснюватися різницею у сприйнятті стабіль-

Таблиця 3

Приведення до єдиної шкали виміру системи індикаторів оцінки конкурентоспроможності США та Північної Америки за 2023 р.

Індикатор	Максимальне значення індикатора	Індикатори, приведені до єдиної шкали вимірювання	
		США	Середнє значення по регіону (Північна Америка)
Світовий рейтинг конкурентоспроможності	100	83,48	70,35
Світовий рейтинг цифрової конкурентоспроможності	100	91,31	73,56
Глобальний індекс конкурентоспроможності талантів	100	76,60	62,97
Глобальний інноваційний індекс	100	62,40	48,57
Індекс сприйняття корупції	100	69,00	58,67
Індекс ділової впевненості	100	98,74	99,36
Глобальний індекс сталої конкурентоспроможності	100	50,90	52,00
Індекс економічної свободи	100	80,90	76,73
Індекс демократії	100	78,50	60,83

Джерело: розраховано авторами за [4; 5; 6; 7; 8; 9; 10; 11; 12; 16]

ності бізнесу всередині країни. Глобальний інноваційний індекс хоча і показує, що США значно випереджають середнє значення регіону (+13,83), підтверджуючи їхню роль лідера в галузі досліджень і розробок, проте порівняно з максимальним значенням даного індикатора він бажає бути кращим. Аналогічна характеристика стосується і Індексу сприйняття корупції.

Отже, загалом США демонструють значно вищий рівень конкурентоспроможності, цифрового розвитку, економічної свободи та демократії порівняно із середніми показниками регіону. Проте є сфери де країна перебуває на нижчих позиціях. США необхідно акцентувати свою увагу на збільшенні рівня відповідності цілям сталого розвитку, інноваціях та боротьбі з корупцією.

Вибір Японії для оцінки та аналізу рівня конкурентоспроможності серед країн Східної Азії є доцільним з огляду на такі аргументи: розвинена економіка, технологічне лідерство, глобальний вплив, стабільність інституцій. Ці фактори забезпечують сприятливе середовище для ведення бізнесу та інвестування. У регіоні Східної Азії представлені як розвинені економіки (Південна Корея, Сінгапур, Китай), так і країни, що розвиваються. Японія

є зразком країни з розвинутою економікою, що дозволяє порівнювати її конкурентоспроможність з іншими економіками регіону для виявлення сильних та слабких сторін. Японія демонструє унікальну модель економічного розвитку, що поєднує традиційні підходи (якість, довгострокова стратегія) з сучасними інноваціями. Вона активно впроваджує принципи сталого розвитку, що важливо для оцінки стійкості економіки в умовах глобальних викликів. У цілому Японія є одним із ключових гравців у регіоні Східної Азії, її економічні, технологічні та інституційні досягнення роблять країну достойним об'єктом для оцінки та аналізу конкурентоспроможності.

Результати проведеної оцінки за системою індикаторів Японії та Східної Азії наведено у таблиці 4. З радару конкурентоспроможності (рис. 3) бачимо явні переваги Японії над середнім рівнем Східної Азії. Вони підтверджуються індикатором сприйняття корупції, за яким Японія значно перевищує середній рівень регіону (73 пункти проти 45,8) і свідчить про високий рівень прозорості та низький рівень корупції в країні. Значний рівень індикатору демократії, який на 31,66 пунктів перевищує середнє значення по регіону, підтверджує стабільність демократичних інститутів.

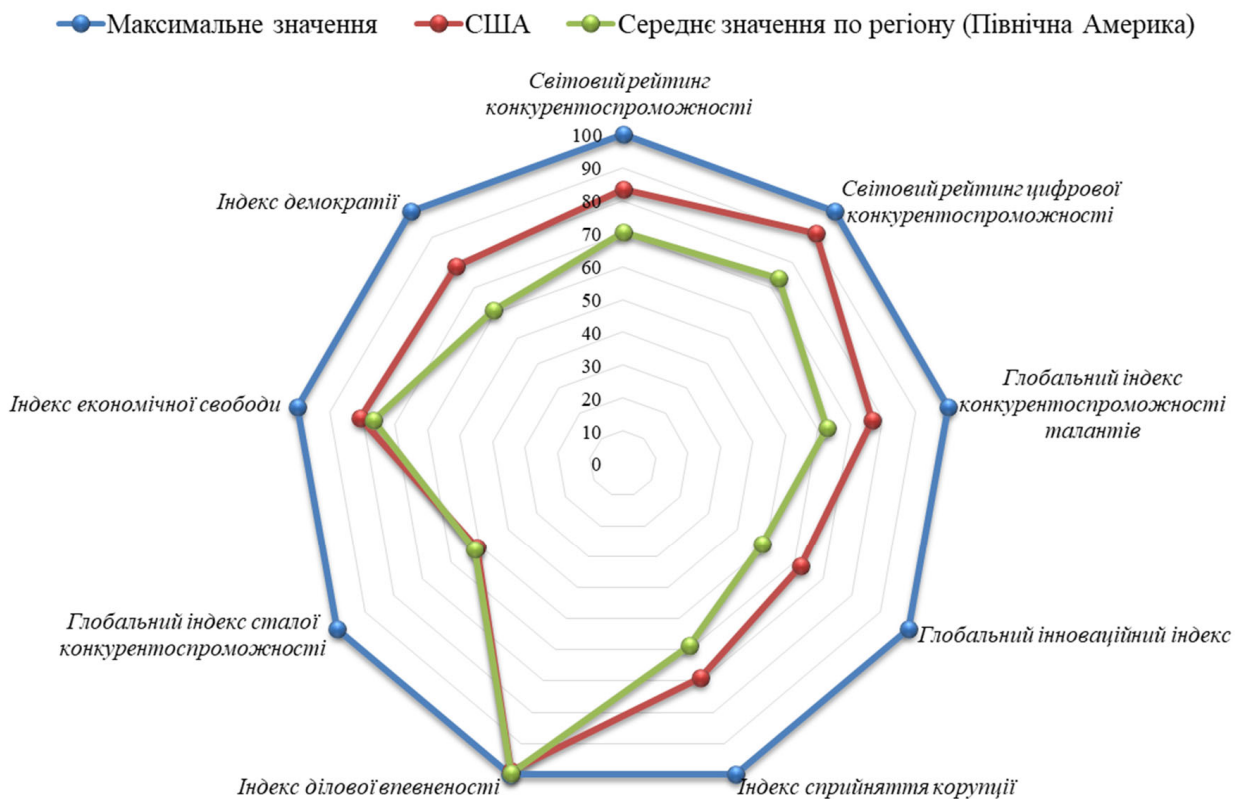

Рис. 2. Радар конкурентоспроможності Сполучених Штатів Америки, 2023 р.

Джерело: сформовано авторами

Таблиця 4

Приведення до єдиної шкали виміру системи індикаторів оцінки конкурентоспроможності Японії та Східної Азії за 2023 р.

Індикатор	Максимальне значення індикатора	Індикатори, приведені до єдиної шкали вимірювання	
		Японія	Середнє значення по регіону (Східна Азія)
Світовий рейтинг конкурентоспроможності	100	64,96	67,05
Світовий рейтинг цифрової конкурентоспроможності	100	68,1	70,15
Глобальний індекс конкурентоспроможності талантів	100	61,65	54,43
Глобальний інноваційний індекс	100	54,1	50
Індекс сприйняття корупції	100	73	45,8
Індекс ділової впевненості	100	100	99,5
Глобальний індекс сталої конкурентоспроможності	100	55,3	50,95
Індекс економічної свободи	100	79	71,05
Індекс демократії	100	84	52,34

Джерело: розраховано авторами за [4; 5; 6; 7; 8; 9; 10; 11; 12; 16]

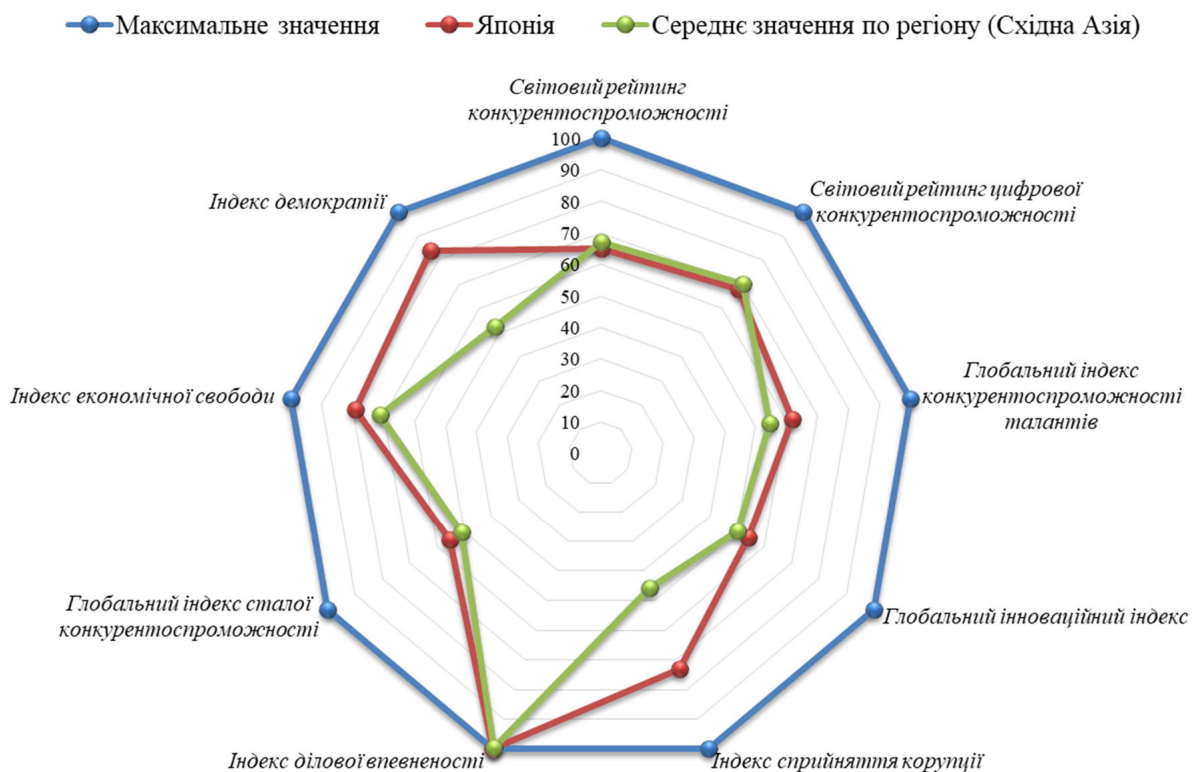

Рис. 3. Радар конкурентоспроможності Японії, 2023 р.

Джерело: сформовано авторами

МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

Рівень Індексу економічної свободи Японії перевершує середнє значення регіону на 7,95 пунктів чим демонструє сприятливе

середовище для ведення бізнесу. Достатньо високий рівень розвинутої освітньої системи та залучення кваліфікованих кадрів порів-

няно з середнім рівнем регіону відображає індикатор конкурентоспроможності талантів. Сфери, у яких Японія поступається регіону – це загальний рівень конкурентоспроможності, що може бути пов'язано з більш повільним зростанням продуктивності порівняно із динамічними економіками регіону, такими як Китай чи Південна Корея, а також існують певні прогалини в цифровій трансформації.

Варто акцентувати увагу на індикаторі ділової впевненості відповідно до якого Японія отримала максимальне значення 100, що свідчить про стабільну і прогнозовану бізнес-екосистему. Далеко не всі розвинені країни досягають позитивного значення даного індикатора. Рівні сталої конкурентоспроможності та інновацій могли б бути вищими, враховуючи значні зусилля у сталому розвитку та технологічну репутацію країни. Загалом Японія демонструє сильні позиції в демократичному розвитку, прозорості, економічній свободі та управлінні талантами, що суттєво перевищує середній рівень регіону. Водночас її позиції у світових рейтингах конкурентоспроможності та цифрового розвитку дещо поступаються середньому регіональному рівню, що вказує на необхідність модернізації певних секторів.

Франція є важливою країною для оцінки конкурентоспроможності у Західній Європі

завдяки її економічному, політичному, інноваційному та соціальному впливу. Вона є універсальним прикладом, що поєднує масштабну економіку, соціальні гарантії та відносно сильне державне регулювання економіки, які цікаві для аналізу та порівняння. Приведені до єдиної шкали вимірювання індикатори Франції та Західної Європи наведено у таблиці 5.

Наочне відображення результатів оцінки за системою індикаторів дає можливість стверджувати, що Франція поступається рівнем конкурентоспроможності середньорегіональним значенням (рис. 4).

Високі регуляторні бар'єри, значне державне втручання та бюрократія є причинами отримання Францією нижчих на 8,99 пунктів результатів індикатора світової конкурентоспроможності порівняно з регіональним значенням. Трохи нижчий рівень Франції, за індикатором цифрової конкурентоспроможності, свідчить про необхідність залучення додаткових інвестицій у цифровізацію та технології. Індикатор конкурентоспроможності талантів вказує на менш ефективне використання людського капіталу порівняно із країнами-сусідами, а рівень індикатора економічної свободи відображає більш обмежене бізнес-середовище через податкову систему та трудове законодавство. Індекс демокра-

Таблиця 5

Приведення до єдиної шкали виміру системи індикаторів оцінки конкурентоспроможності Франції та Західної Європи за 2023 р.

Індикатор	Максимальне значення індикатора	Індикатори, приведені до єдиної шкали вимірювання	
		Франція	Середнє значення по регіону (Західна Європа)
Світовий рейтинг конкурентоспроможності	100	69,67	78,66
Світовий рейтинг цифрової конкурентоспроможності	100	76,58	78,47
Глобальний індекс конкурентоспроможності талантів	100	66,91	71,65
Глобальний інноваційний індекс	100	55,4	55,27
Індекс сприйняття корупції	100	71	76,00
Індекс ділової впевненості	100	99,9	98,93
Глобальний індекс сталої конкурентоспроможності	100	54,4	54,87
Індекс економічної свободи	100	74,9	77,83
Індекс демократії	100	80,7	85,34

Джерело: розраховано авторами за [4; 5; 6; 7; 8; 9; 10; 11; 12; 16]

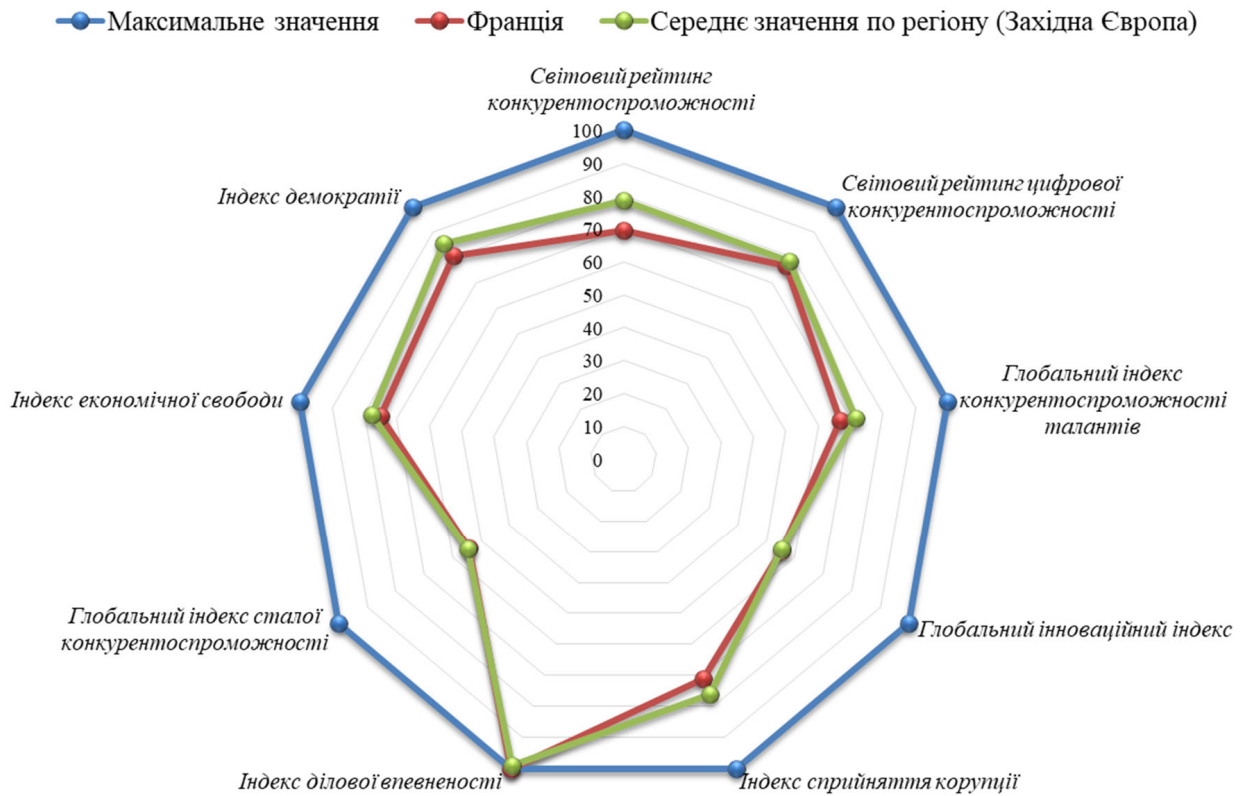

Рис. 4. Радар конкурентоспроможності Франції, 2023 р.

Джерело: сформовано авторами

МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

тії Франції хоча і поступається середньорегіональному значенню, проте має достатньо високий рівень. Лідирує Франція у індикаторі ділової впевненості, з результатом близьким до максимального значення. Інноваційний індикатор Франції практично дорівнює середньому значенню по регіону, підтверджуючи її здатність до розробки інноваційних рішень. Проте рівень даного індикатору необхідно підвищувати, оскільки порівняно з максимальним значенням він становить лише половину. Індекс сприйняття корупції нижчий за середній регіональний на 5 пунктів, але має достатньо високий рівень, що свідчить про відносно прозору систему. Глобальний індекс сталої конкурентоспроможності країни перебуває на рівні регіону, що свідчить про середні зусилля в напрямку сталого розвитку та необхідність підвищення уваги даному напрямку. Підсумовуючи, Франція поступається середнім регіональним індикаторам у цифровій трансформації, конкурентоспроможності талантів, економічній свободі, що вказує на необхідність реформ для підвищення ефективності регуляторної системи та більшої підтримки цифрових ініціатив.

Результати проведеної оцінки та аналізу конкурентоспроможності країн, у відповідності до методичного підходу, доцільно використовувати для подальшого більш деталізованого аналізу причин недостатньо високого рівня індикаторів та їх складових критеріїв, які впливатимуть на визначення пріоритетних напрямів розвитку країни та сприятимуть підвищенню її конкурентоспроможності на міжнародній арені.

Основним пріоритетним напрямом розвитку для усіх країн, який підвищить конкурентоспроможність, є активізація реалізації цілей сталого розвитку та формування політики адаптації до глобальних викликів, які передбачатимуть заходи для зменшення впливу кліматичних змін, розвитку зеленої економіки, посилення соціальної згуртованості тощо. Крім цього уваги потребують сфери інновацій, цифровізації, соціальної політики, інвестицій в людський капітал, поліпшення регуляторної бази.

Висновки. Розроблений інструментарій, представлений методичним підходом до оцінки та аналізу конкурентоспроможності країни, може стати базовим для оцінки конку-

рентоспроможності країн, забезпечити гнучкість у врахуванні регіональних особливостей та специфіки окремих країн, служити основою

для формування глобальних рейтингів нового покоління, що будуть більш адаптованими до сучасних глобалізаційних викликів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Брич В. Я., Охота В. І. Міжнародна конкурентоспроможність країн в умовах глобалізації: монографія. Тернопіль: ТНЕУ, 2019. 212 с.
2. Войнова Є. І. Методика оцінки конкурентоспроможності країн на світовому ринку фінансових послуг. *Економіка і суспільство*. 2016. Вип. 5. С. 38–46.
3. Уніят А. Критерії та оцінка конкурентоспроможності країн на міжнародному рівні. *Галицький економічний вісник*. 2009. № 2. С. 7–13.
4. Business Confidence Index. OECD. URL: <https://www.oecd.org/en/data/indicators/business-confidence-index-bci.html>
5. Business Ready 2024. World Bank Group. Washington, World Bank. 2024. 149 p. doi:10.1596/978-1-4648-2021-2
6. Corruption Perceptions Index. Transparency International the global coalition against corruption. URL: <https://www.transparency.org/en/cpi/2023>
7. Democracy Index 2023. Age of conflict. Economist Intelligence Unit Limited, 2024. 81 p.
8. Economic Freedom of the World. Annual Report 2024. FRASER INSTITUTE, 2024. 98 p.
9. Global Innovation Index 2024. Unlocking the Promise of Social Entrepreneurship. 17th Edition. WIPO, 2024. 323 p. URL: <https://www.wipo.int/web-publications/global-innovation-index-2024/en/>
10. Global Sustainable Competitiveness Index. SOLABILITY URL: <https://solability.com/the-global-sustainable-competitiveness-index/the-index>
11. IMD World Competitiveness Booklet 2024. World Competitiveness Center. Switzerland. 152 p. URL: https://imd.widen.net/content/rjlc6fl2jl/pdf/booklet_wcy_2024.pdf
12. IMD World Digital Competitiveness Ranking 2024. World Competitiveness Center. Switzerland. 2024. 213 p.
13. Kharlamova G. & Vertelieva O. (2013). The International Competitiveness of Countries: Economic-Mathematical Approach. *Economics & Sociology*. Vol. 6. № 2. P. 39–52. DOI: 10.14254/2071-789X.2013/6-2/4
14. Melara-Gálvez C. & Morales-Fernández E.J. (2022). A Comparative Analysis of the Competitiveness of Central American Countries Based on the Global Competitiveness Index before the COVID-19 Pandemic. *Sustainability*. № 14(14). DOI: <https://doi.org/10.3390/su14148854>
15. Mustafin A., Gonos J., Seliverstova N., & Maksimova M. (2021). Assessment of the competitiveness of countries as a tool to increase the sustainability of their socio-economic development. Web of Conferences 274, STCCE – 2021. DOI: <https://doi.org/10.1051/e3sconf/202127410006>
16. The Global Talent Competitiveness Index 2023: What a Difference Ten Years Make What to Expect for the Next Decade Fontainebleau, France. INSEAD, 2023. 302 p.

REFERENCES:

1. Brych V. Ya., Okhota V.I. (2019) Mizhnarodna konkurentospromozhnist krain v umovakh hlobalizatsii [International competitiveness of countries in the context of globalisation]: monohrafiia. Ternopil: TNEU. 212 p.
2. Voinova Ye. I. (2016) Metodyka otsinky konkurentospromozhnosti krain na svitovomu rynku finansovykh posluh [Methodology for assessing the competitiveness of countries in the global financial services market]. *Ekonomika i suspilstvo*. Vyp. 5, pp. 38–46.
3. Uniiat A. (2009) Kryterii ta otsinka konkurentospromozhnosti krain na mizhnarodnomu rivni [Criteria and assessment of the competitiveness of countries at the international level]. *Halytskyi ekonomichnyi visnyk*. № 2, pp. 7–13.
4. Business Confidence Index. OECD. URL: <https://www.oecd.org/en/data/indicators/business-confidence-index-bci.html>
5. Business Ready 2024. World Bank Group. Washington, World Bank. 2024. 149 p. doi:10.1596/978-1-4648-2021-2
6. Corruption Perceptions Index. Transparency International the global coalition against corruption. URL: <https://www.transparency.org/en/cpi/2023>
7. Democracy Index 2023. Age of conflict. Economist Intelligence Unit Limited, 2024. 81 p.
8. Economic Freedom of the World. Annual Report 2024. FRASER INSTITUTE, 2024. 98 p.

9. Global Innovation Index 2024. Unlocking the Promise of Social Entrepreneurship. 17th Edition. WIPO, 2024. 323 p. URL: <https://www.wipo.int/web-publications/global-innovation-index-2024/en/>
10. Global Sustainable Competitiveness Index. SOLABILITY URL: <https://solability.com/the-global-sustainable-competitiveness-index/the-index>
11. IMD World Competitiveness Booklet 2024. World Competitiveness Center. Switzerland. 152 p. URL: https://imd.widen.net/content/rjlc6fl2jl/pdf/booklet_wcy_2024.pdf
12. IMD World Digital Competitiveness Ranking 2024. World Competitiveness Center. Switzerland. 2024. 213 p.
13. Kharlamova G. & Vertelieva O. (2013). The International Competitiveness of Countries: Economic-Mathematical Approach. *Economics & Sociology*. Vol. 6. № 2. P. 39–52. DOI: 10.14254/2071-789X.2013/6-2/4
14. Melara-Gálvez C. & Morales-Fernández E.J. (2022). A Comparative Analysis of the Competitiveness of Central American Countries Based on the Global Competitiveness Index before the COVID-19 Pandemic. *Sustainability*. № 14 (14). DOI: <https://doi.org/10.3390/su14148854>
15. Mustafin A., Gonos J., Seliverstova N., & Maksimova M. (2021). Assessment of the competitiveness of countries as a tool to increase the sustainability of their socio-economic development. Web of Conferences 274, STCCE – 2021. DOI: <https://doi.org/10.1051/e3sconf/202127410006>
16. The Global Talent Competitiveness Index 2023: What a Difference Ten Years Make What to Expect for the Next Decade Fontainebleau, France. INSEAD, 2023. 302 p.